

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Rundskriv

Gjennomføring av EMIR

RUNDSKRIV:

6/2017

DATO:

04.07.2017

RUNDSKRIVET GJELDER FOR:

Banker
Holdingselskaper
Finansieringsforetak
Kredittforetak
Forsikringsforetak
Forvaltningsselskaper for verdipapirfond
Verdipapirforetak
Infrastrukturforetak
Noterte foretak
Revisorer
Revisjonsselskaper
Foretak som handler i derivater

FINANSTILSYNET

Postboks 1187 Sentrum

0107 Oslo

Innhold

1	Hva er EMIR?	3
2	Rapportering til transaksjonsregister	4
3	Clearing av OTC-derivater og risikoreduserende tiltak	5
4	Transaksjonsregistre	5
5	Sentrale motparter	6
6	Likeverdighetsbeslutninger om tredjelands regelverk, tilsyn m.m.	7
7	Virksomheter unntatt fra EMIR	8

1 Hva er EMIR?

EMIR¹ er et regelsett som i hovedtrekk omhandler tre forhold:

For det første gis det regler for den som handler i derivater. Det innføres blant annet krav om rapportering av derivatkontrakter, såkalt clearing-plikt for enkelte derivater og krav om at partene treffer risikoreduserende tiltak for derivatkontrakter som ikke cleares. Formålet med disse reglene er å redusere risikoen i markedet og å bedre informasjonen om derivatkontrakter. Denne delen av EMIR er relevant for alle som inngår derivatkontrakter.

For det andre gir EMIR regler om såkalte sentrale motparter. Dette er foretak som sørger for at handler i børsnoterte aksjer, derivater m.m. blir gjort opp ("clearing"). De trer inn i kontraktene på den måten at foretaket blir selger for kjøperen og kjøperen for selgeren. Partene i kontrakten blir dermed ikke avhengige av hverandre for at kontrakten skal oppfylles. Dette skal bidra til at risikoen i markedet blir mindre.

For det tredje inneholder EMIR bestemmelser om transaksjonsregistre. Dette er registre som kan ta imot rapporter om derivatkontrakter.

EMIR er gjennomført i verdipapirhandelloven § 13-1 første ledd. Reglene trer i kraft 1. juli 2017. Endringer i EMIR som er foretatt etter 2012, er foreløpig ikke tatt inn i EØS-avtalen. Det samme gjelder EU-kommisjonens utfyllende bestemmelser til EMIR.

Finanstilsynet forventer at foretak under tilsyn og andre relevante aktører i utgangspunktet forholder seg til reglene slik de til enhver tid gjelder i EU, og vil legge dette regelverket til grunn i sin tilsynsmessige oppfølging. Rapporteringskravene vil bli håndhevet fra 1. januar 2018.

Finanstilsynet vil ikke håndheve regler som allerede er endret i EU, for eksempel når det gjelder definisjoner, hvilke tidsfrister som skal gjelde for innføring av nye plikter, og hvilke opplysninger som skal rapporteres til transaksjonsregistre.

Det er viktig å være oppmerksom på at EU-kommisjonen kan vedta nye rettsakter løpende. Alle de aktuelle rettsaktene er, eller vil bli publisert i Den europeiske unions tidende. Informasjon om EMIR-reglene er tilgjengelig på EU-kommisjonens nettsider² og på ESMA's nettsider³.

Finanstilsynets nettsted inneholder mer informasjon om EMIR og gjennomføringen i Norge. Her vil det også komme en oppdatert oversikt over de utfyllende rettsaktene.

I punkt 2 redegjøres det for rapporteringskravene til transaksjonsregistre. Punkt 3 inneholder informasjon om regler om clearing av OTC-derivater. I punkt 4 omtales regler som gjelder for

¹ "European Market Infrastructure Regulation", forordning (EU) nr. 648/2012 om OTC-derivater, sentrale motparter og transaksjonsregistre (lenke til siste konsoliderte versjon her: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/AUTO/?uri=CELEX:02012R0648-20170401&qid=1496901407859>).

² https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/financial-markets/post-trade-services/derivatives-emir_en

³ <https://www.esma.europa.eu/regulation/post-trading#title-paragrah-1>

transaksjonsregistre. I punkt 5 informeres det om regler som gjelder sentrale motparter, mens det i punkt 6 oppgis hvilke såkalte likeverdighetsbeslutninger EU-kommisjonen har truffet og som er, eller vil bli gjort, gjeldende i Norge⁴. Enkelte unntak fra EMIR gjengis i punkt 7.

2 Rapportering til transaksjonsregister

Rapporteringsplikten gjelder alle derivatkontrakter inngått av finansielle motparter, ikke-finansielle motparter og sentrale motparter. Finansielle motparter er blant annet kredittinstitusjoner, verdipapirforetak, forsikringsforetak og verdipapirfond. Ikke-finansielle motparter er andre foretak enn finansielle motparter og sentrale motparter.

Rapporteringsplikten gjelder uavhengig av clearing-plikt eller plikt til å treffe risiko-reducerende tiltak, jf. punkt 3 nedenfor. Selv om rapporteringsplikten formelt trer i kraft 1. juli 2017, vil ikke Finanstilsynet håndheve forpliktelsen før **1. januar 2018**.

Kommisjonsforordning 148/2013 (endret av kommisjonsforordning 2017/104) omhandler hvilke opplysninger rapporteringen skal inneholde for ulike derivattyper. Rapporteringen skal inneholde opplysninger om hvem som er motparter i derivatkontrakten. Hvis det er andre enn motpartene som har rettigheter og plikter i henhold til kontrakten (f.eks. der motparten har handlet på vegne av flere aktører som er de reelle rettighetshaverne), skal disse også oppgis. Videre skal hovedkarakteristikaene ved kontrakten oppgis, inklusive type kontrakt, underliggende eiendel, løpetid, pålydende verdi, pris og oppgjørsdag. Detaljerte opplysningskrav fremgår av vedlegg til forordningen. Etter forordningens artikkel 3 skal det gis opplysninger om all sikkerhetsstillelse i samsvar med tabell 1 i forordningen. Hvis en motpart ikke stiller sikkerhet på transaksjonsbasis, skal det rapporteres sikkerhetsstillelse på porteføljebasis.

Kommisjonsforordning 1247/2012 (endret av kommisjonsforordning 2017/105) regulerer formatet og hyppigheten av rapporteringen. All rapportering skal skje i det formatet som er angitt i vedlegg til forordningen. I all rapportering skal det brukes en identifikator for juridiske enheter (legal entity identifier – LEI) og en unik produktidentifikator for identifikasjon av derivatavtaler. Dette er nærmere regulert i artikkel 3 og 4.

Det følger av forordningens artikkel 2 at bestemte aktører daglig skal rapportere til transaksjonsregisteret verdifastsettelsen av avtaler som er rapportert inn til et transaksjonsregister, enten etter markedsverdiprinsippet eller etter modellverdiprinsippet. Rapporteringsplikten gjelder for finansielle aktører og ikke-finansielle aktører som er omfattet av clearing-plikt.

Kommisjonsforordning 2017/105 endrer hvilket format det skal rapporteres etter. I EU trer denne forordningen i kraft 1. november 2017.

⁴ Likeverdighetsbeslutninger er beslutninger om at regelverk i tredjeland (USA, Japan osv.) er tilsvarende det som følger av EMIR i EU. Disse beslutningene danner grunnlaget for at den europeiske verdipapir- og markedstilsynsmyndigheten ESMA kan tillate at foretak fra disse landene driver virksomhet i EU. Disse likeverdighetsbeslutningene er ikke sentrale for norske aktører.

3 Clearing av OTC-derivater og risikoreducerende tiltak

OTC-derivater er derivatkontrakter som ikke handles på et regulert marked i EØS-området. Etter forordning (EU) 2015/2365 (SFTR) kan regulerte markeder i tredjeland anses som likeverdige til regulerte markeder i EU etter en nærmere angitt prosess i EMIR artikkel 2a.

EMIR fastsetter clearing-plikt for enkelte OTC-derivater. For OTC-derivater som ikke cleares, er det krav om at partene treffer risikoreducerende tiltak. Også disse spesifiseres nærmere i kommisjonsforordninger.

Det er mulig å søke om unntak fra clearing-plikt og krav til risikoreducerende tiltak for konserninterne transaksjoner. Søknadsskjema vil bli gjort tilgjengelig på Finanstilsynets nettsted i slutten av august 2017.

Kommisjonsforordning 149/2013 gir nærmere regler om clearing-pliktens omfang og risikoreducerende tiltak for OTC-derivater som ikke er clearing-pliktige. Forordningen gir regler om beregning av terskelverdiene for clearing-plikt for ikke-finansielle motparter og regler for fastsettelse av hvilke derivatkontrakter som skal cleares. Hvilke derivatklasser som skal cleares, fastsettes i kommisjonsforordninger (etter forslag fra ESMA). Dette innebærer at clearing-pliktens omfang vil kunne endre seg løpende. ESMA fører et register over hvilke derivatklasser som til enhver tid er omfattet av clearing-plikten.⁵

Forordningen omfatter også supplerende regler om blant annet bekreftelser, porteføljeavstemning, håndtering av tvister og beregning av markedsverdier.

Kommisjonsforordning 2015/2205, 2016/592 og 2016/1178 (alle endret av kommisjonsforordning 2017/751) fastsetter clearing-plikt for ulike derivatklasser. Forordningene inneholder også bestemmelser om når clearing-plikten inntreffer for ulike kategorier av motparter. I forordningene er det en inndeling i fire ulike motpartskategorier.

Kommisjonsforordning 285/2014 gir nærmere regler for tilfeller der EMIRs krav for OTC-derivater får virkninger utenfor EU. Dette gjøres blant annet for å hindre regelverksomgåelser.

Kommisjonsforordning 2016/2251 (endret av kommisjonsforordning 2017/323) gir utfyllende regler om risikoreducerende tiltak for OTC-derivater som ikke cleares.

4 Transaksjonsregistre

EMIR stiller krav til virksomhet som transaksjonsregister for derivatkontrakter. Det er per juni 2017 ikke etablert noe transaksjonsregister i Norge.

⁵

https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/public_register_for_the_clearing_obligation_and_er_emir.pdf

Kommisjonsforordning 1248/2012 inneholder søknadsskjema for transaksjonsregistre som søker registrering hos ESMA.

Detaljerte informasjonskrav knyttet til søknad om registrering av transaksjonsregister følger av **kommisjonsforordning 150/2013**.

EMIR krever at transaksjonsregistre regelmessig publiserer aggregerte posisjoner per derivatklasse. **Kommisjonsforordning 151/2013** gir nærmere regler om slik publisering. Transaksjonsregistre skal minst hver uke oppdatere informasjon på sitt nettsted om aggregerte åpne posisjoner, transaksjonsvolum og verdi fordelt på følgende derivatklasser: varer, kreditt, valuta, aksjer, renter og andre derivater.

Kommisjonsforordningen spesifiserer nærmere hvilke myndigheter som skal ha tilgang til informasjon fra transaksjonsregistrene, og hvilken informasjon de skal få.

Kommisjonsforordning 1003/2013 gir nærmere regler om avgifter transaksjonsregistre skal betale for registrering og tilsyn. Avgiftene tilfaller ESMA og skal dekke deres kostnader ved gjennomføring av de ulike oppgavene.

Kommisjonsforordning 667/2014 gir nærmere prosedyreregler for ESMA der ESMA har kompetanse til å ilegge overtredelsesgebyr eller tvangsmulkt.

5 Sentrale motparter

EMIR regulerer sentrale motparter i finansielle instrumenter. Dette er en generell regulering av sentrale motparter, og er ikke begrenset til verken OTC-derivater eller derivater som sådan. Det er per juni 2017 ingen sentral motpart med hovedkontor i Norge.

Kommisjonsforordning 1249/2012 stiller nærmere krav til hvordan sentrale motparter skal oppbevare opplysningene og dokumentasjonen de er pålagt å ha ifølge EMIR.

Kommisjonsforordning 152/2013 fastsetter nærmere hvilken kapital sentrale motparter skal ha.

Kommisjonsforordning 153/2013 stiller nærmere organisatoriske krav til sentrale motparter. Blant annet er det krav om at sentrale motparter skal ha separate ledere for henholdsvis risikostyring, kontroll av etterlevelse ("*compliance*") og IT. Lederne skal være ansatt i foretaket. Forordningen stiller også krav til de ulike funksjonene og til rapporteringslinjer. Det vises til forordningens kapittel 3. Kapittel 4 gir nærmere krav til journalføring og oppbevaringsplikt. Nærmere regler om katastrofeberedskap, herunder innhold i katastrofeberedskapsplan, følger av kapittel 5. Det er fastsatt ytterligere vilkår for beregning av marginsikkerhetskravet i forordningens kapittel 6.

Kommisjonsforordning 2016/822 endrer kommisjonsforordning 153/2013 når det gjelder vilkår for beregning av marginsikkerhet.

Kommisjonsforordning 876/2013 stiller krav til tilsynskollegiene for sentrale motparter. Forordningen skal sikre et konsistent og konsekvent tilsyn. Den inneholder nærmere regler om tilsynskollegienes sammensetning, styring og virksomhet.

Kommisjonsforordning 484/2014 gir nærmere regler for hvordan og på hvilke tidspunkt en sentral motpart skal beregne "hypotetisk kapital". Dette er en størrelse som brukes når en kredittinstitusjon mv. skal beregne hvilken eksponering den har mot en sentral motpart. "Hypotetisk kapital" er med i beregningsgrunnlaget for kapitaldekningen til kredittinstitusjoner og verdipapirforetak.

6 Likeverdighetsbeslutninger om tredjelandts regelverk, tilsyn m.m.

EU-kommisjonen kan treffe såkalt likeverdighetsbeslutninger som innebærer at konkrete markedsplasser i tredjeland (land utenfor EU) kan likestilles med regulerte markeder i EU, noe som har betydning for om en derivatkontrakt skal anses å være handlet OTC ("over-the-counter") eller ikke.

Likeverdighetsbeslutningene kan også gå ut på at et tredjelandts regelverk og tilsyn kan sidestilles med EMIRs bestemmelser om clearing-plikt, rapportering av derivater, definisjon av ikke-finansielle motparter og risikoreducerende tiltak. Dersom det foreligger en slik beslutning for et konkret land, vil det innebære visse lettelser i forpliktelsene til en motpart i EU som inngår en derivatkontrakt med en motpart i dette tredjelandet.

EU-kommisjonen kan videre beslutte at regulering og tilsyn av sentrale motparter og transaksjonsregistre fra tredjeland tilfredsstiller kravene etter EMIR. Disse beslutningene er en forutsetning for at ESMA igjen skal kunne anerkjenne sentrale motparter og transaksjonsregistre fra tredjeland.

Likeverdighetsbeslutningene vil løpende bli gjennomført i norsk rett, i forskrift fastsatt av Finanstilsynet etter at beslutningene er inntatt i EØS-avtalen.

Oversikt over likeverdighetsbeslutninger per juni 2017 om bestemte markedsplasser:

2016/1073 USA, 2016/2270 Singapore, 2016/2271 Japan, 2016/2272 Australia og 2016/2273 Canada.

Oversikt over likeverdighetsbeslutninger per juni 2017 om regler for sentrale motparter:

2014/752 Japan, 2014/753 Singapore, 2014/754 Hong Kong, 2014/755 Australia, 2015/2038 Sør-Korea, 2015/2039 Sør-Afrika, 2015/2040 Canada, 2015/2041 Mexico, 2015/2042 Sveits, 2016/377 USA, 2016/2269 India, 2016/2274 New Zeeland, 2016/2275 Japan, 2016/2276 Brasil, 2016/2277 Dubai internasjonale finanssenter og 2016/2278 De forente arabiske emirater.

Det er per juni 2017 ikke truffet noen likeverdighetsbeslutninger om tredjelandts regler om clearing-plikt mv. og heller ikke om slike lands bestemmelser om transaksjonsregistre.

Det ventes at EU-kommisjonen vil treffe flere likeverdighetsbeslutninger i fremtiden. For en oppdatert oversikt over likeverdighetsbeslutninger vises det til EU-kommisjonens nettside⁶. Hvilke sentrale motparter og transaksjonsregistre ESMA har anerkjent på grunnlag av disse likeverdighetsbeslutningene, fremkommer av ESMA's register⁷.

7 Virksomheter unntatt fra EMIR

Kommisjonsforordning 1002/2013 utvider listen over virksomheter som er unntatt etter EMIR artikkel 1. EMIR gjelder ikke for medlemmer av Det europeiske system for sentralbanker og institusjoner som har liknende oppgaver som disse medlemmene. Norges Bank faller inn under denne bestemmelsen. Unntaket omfatter også slike institusjoner i Japan og USA. Bank of International Settlements (BIS) er også unntatt fra forordningen.

Anne Merethe Bellamy
direktør for markedstilsyn

Gry Evensen Skallerud
seksjonssjef

⁶ Per juni 2017: https://ec.europa.eu/info/emir-equivalence-decisions_en

⁷ Per juni 2017: <https://www.esma.europa.eu/databases-library/registers-and-data>

FINANSTILSYNET

Postboks 1187 Sentrum

0107 Oslo

POST@FINANSTILSYNET.NO

WWW.FINANSTILSYNET.NO